

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{2}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 20 K, na $\frac{1}{3}$ strani 10 K in na $\frac{1}{4}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 2. V Ljubljani, 31. januarja 1912. Letnik XXIX.

Obseg: Redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Novost pri trtnih škroplnicah. — Pisma kulturnotehnične vsebine. — Soljenje in prekajanje mesa. — Sladkornata močna krmila. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Tržne cene. — Inserati.

Redni občni zbor

c. kr. kmetijske družbe kranjske dne 19. februarja t. l.

Med uradnimi vestmi današnje številke je objavljeno vabilo na redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki bo v ponedeljek, 19. februarja t. l. dopoldne ob devetih v Ljubljani, in sicer v veliki dvorani hotela „Union“. Vstop na zborovališče je skozi Frančiškansko ulico.

Ta občni zbor se bo vršil po določenih sedaj veljavnih družbenih pravil in bo torej vsakemu družbenemu udu pristopen.

Kakor je razvidno iz vabila, so na dnevnem redu navadne točke rednega občnega zbora in poleg njih je kot najvažnejša točka izprememba družbenih pravil. Že v 21. številki lanskega letnika „Kmetovalca“ smo obrazložili potrebo izpremembe družbenih pravil. Glavnemu odboru kmetijske družbe je pa bila naravnost dolžnost sestaviti nova izpremenjena družbena pravila, ker mu je to naročil zadnji družbeni redni občni zbor.

Predlagana izprememba družbenih pravil sloni na načelu, da bodi c. kr. kmetijska družba kranjska čist, resničen in pravcat stanovski zastop kmetovalcev. To načelo do skrajnosti izvesti za sedaj še ni mogoče, ker bi bilo v to svrhu potrebno skleniti poseben deželni zakon in ker na drugi strani iz tehtnih razlogov ne gre, da bi se iz družbe odstranili prijatelji kmetijstva, ki niso zgolj kmetovalci, in istotako ne kmetovalci iz sosednjih kronovin, ki imajo svojo oporo

pri naši družbi v Ljubljani. Zategadelj je predlagana izprememba družbenih pravil taka, da more biti vsakdo družbeni ud, vendar imajo pravico do glasovanja le kranjski kmetovalci. Tako naj postane c. kr. kmetijska družba kranjska sicer prostovoljen in nezavisen, a drugače resnično stanovski zastop kranjskih kmetovalcev.

S tega stališča potrebne izpremembe družbenih pravil so se morale seveda spraviti v sklad z ostalimi določbami, ki ostanejo še naprej veljavne, in je bilo potrebno zaradi tega vsa pravila predelati, dasi obstoje bistvene izpremembe le v določenih, da morejo biti pravi družbeni udje le kranjski kmetovalci, da imajo le ti pravico glasovati na podružničnih občnih zborih in da na družbenih občnih zborih prisostvujejo in glasujejo, t. j. odločujejo le izvoljeni zastopniki podružnic.

Po novem načrtu družbenih pravil, ki ga ima potrditi prihodnji redni družbeni občni zbor, se delijo udje v prave in podporne. Podporni ud bo imel takorekoč skoraj vse pravice in prav vse ugodnosti pravih udov, vendar bodo pravi udje smeli biti le resnični kmetovalci in le ti bodo smeli glasovati na podružniških občnih zborih in pošiljati zastopnike podružnic na družbene občne zборе. V podružnični odbor ali v glavni odbor bo pa mogel biti voljen tudi kranjski podporni ud in bo kot izvoljenec za čas svoje poslovne dobe

veljal za pravega uda. Iz tega je torej razvidno, da glede pravic in dolžnosti udov takorekoč vse ostane pri starem, le da bodo pravi kmetovalci s svojim glasovanjem pri družbi odločevali. To je pa popolnoma naravno, kajti v vsakem stanovskem zastopu naj odločujejo le tisti, ki so dotičnega stanu in ki gre za njih kožo.

Druga bistvena izprememba predlaganih novih pravil obstoji v tem, da bodo občni zbori pristopni samo zastopnikom posameznih podružnic iz vse dežele in da vsled tega glasovanje na občnih zborih ne bo, kakor doslej, odvisno od slučajno navzočih udov, ampak od podružniških zastopnikov vse dežele. To je popolnoma naravno, samoobsebi umevno in tudi potrebno ter je vpeljano že pri vseh večjih deželnih kmetijskih za-

stopih v Avstriji. Ne odločujejo naj pa samo podružnice kot take, ampak odločuje naj tudi stanovska zaveza in število udov v posameznih pokrajinah dežele; zato bo vsaka podružnica imela pravico voliti svojega zastopnika za družbeni občni zbor za vsakih 40 udov, pri čemer bo manjše število kakor 40 tedaj smatrati za polno, če bo doseglo ali preseгло število 20.

Tu smo navedli bistvene izpremembe družbenih pravil, ki naj jih prihodnji občni zbor dne 19. februarja t. l. uveljavi, in zato nujno pozivamo k najobilnejši udeležbi vse ude-kmetovalce na občni zbor, **da postane c. kr. kmet. družba kranjska pravi stanovski zastop kranjskih kmetovalcev.**

Novost pri trtnih škropilnicah.

Vsakteremu, ki trte škropi z zmesjo iz modre galice in apna, je dobro znano, da je gladko in neovirano delo le tedaj mogoče, če je škropilna tekočina dovolj čista. Škropilna tekočina pa ni vedno popolnoma čista, in če se mudi, potem delavci kaj radi površno ravnajo, tekočine ne puste oboriti ali vsaj ne dovolj usesti in precediti, in posledica je, da se razpršilnik zamaši. Tega se celo pri skrbnem ravnanju ni mogoče ubraniti. Vsako zamašenje razpršilnika pa pomeni izgubo dela in časa. Tvrdba Ig. Heller na Dunaju ima sedaj pri svojih trtnih škropilnicah posebno napravo, ki za dlje časa prepreči vsako zamašenje razpršilnika. Ta naprava obstoji iz luknjaste cevi, ki deluje kakor sito in se pritrdi v razpršilno cev pred razpršilnikom. Podoba 6. kaže tako precejevalno cevko in iz podobe 7. je razvidno, kako in kam se s pomočjo vijaka ta cevka v razpršilno cev pritrdi. Hellerjeva precejevalna cevka se more rabiti pri vseh navadnih razpršilnih ceveh, ne da bi bilo potrebno cev ali razpršilnik sam kaj popraviti. Precejevalna cevka stane 2 K.

Podoba 6.

Podoba 7.

Pisma kulturnotehnične vsebine.

(Napisal inženir Dragotin Gustinčič svojemu prijatelju Tonetu.)

II. pismo.

Z mojimi predlogi si torej zadovoljen, dragi Tone! Prav. Hvala Ti! Zato pa kar nadaljujva!

Kaj imenujemo loke, mlake, močvirja in barja, že veš, in Tvoje drugo radovedno vprašanje je bilo: „Kako nastanejo?“

No, to povedati pač ni posebna umetnost! Če pade dosti dežja na taka tla, ki nimajo zadostnega odtoka, se voda na njih ustavi; prevelika vlaga pospešuje rast mahovja in ločka in tako nastane loka.

Že vidim, kako se muzaš, ko čitaš te vrstice, pa si misliš: „Ne boš, ne boš, moj dragi!“ No, potrpljenje, zakaj že naprej vem, kako bi mi ugovarjal. Ti bi dejal: „Ti inženire, Ti si doma tam doli na svojem lepem Krasu, kamor si ves zaljubljen, in dobro veš, da imate

tam doli vse polno velikim skledam podobnih dolink, ki nimajo nikakega odtoka, pa vendar niso njihova tla ločna. Tudi tam doli na širni krški ravni si živel dolgo časa. Tam imamo na mnogih krajih velike loke, pa zakaj ne povsod? Tudi ljubljansko posavsko polje leži tako, da bi človek pričakoval ločnih pokrajin, pa je ravno narobe. Posavje trpi skoraj vsako leto na veliki suši. Povej torej jasneje.

Dobro! Čisto prav si govoril; toda, če si tako natančen, potem pa morava začeti stvar drugače študirati. Torej čuj me.

Če greš Ti na svojo loko, pa začneš kopati globoko jamo, tedaj boš opazil to, kar sem Ti jaz tu zraven narisal. Ozri se na podobo 8. Najprej bi opazil tenko, morda samo 5 cm debelo plast mahovih in travnih korenin, ki so deloma še žive, deloma pa tudi že mrtve in strohnele. Prepletene so na vse strani kakor mreža in pomešane z zemljo. To prvo plast imenujemo ledino ali pa tudi važo.

Druga plast je črna zemlja in je navadno 20 do 30 cm debela. Črna je zato, ker vsebuje vse polno strohnelih korenin, prej živčih rastlin. Rastline živijo podobno kakor druga živa bitja. Življenje nekterih je

daljše, drugih zopet krajše. Nektere trave žive samo eno leto, druge po dve, tri. Tudi boleznim so rastline podvržene ravno tako, kakor mi ljudje. Mrtve korenine se izpremenijo zopet v prst, in ta prst je dobra, gnojna, t. j. ona vsebuje dosti takih snovi, ki jih žive rastline zopet lahko sprejmejo v svoje telo. Učene knjige nazivajo to plast humus ali humozno plast. Je to latinska beseda, zapomni si jo, če hočeš; škodila Ti ne bo!

Na južnem Ruskem so kraji, kjer je ta plast 2 do 3 m debela. Tem krajem pravijo Črna Zemlja in je zelo zelo rodovitna. Sejejo tam v prvi vrsti žito — ne gnojijo seveda nikoli nič!

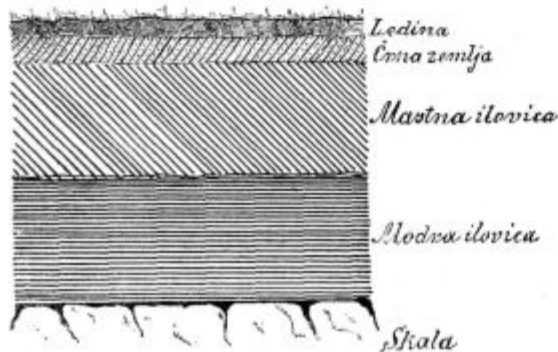
Tretja plast je rjava ali rdečkasta ilovica. Če jo vrežeš z lopato, se ti zdi, kakor da bi bila mastna, zato pravimo taki zemlji, da je „mastna“ ali, kakor ti v kakem poznejšem pismu razložim, „težka“ zemlja.

Četrta plast je kaj rada modra ilovica. Ta je taka, kakor bi jo slabo modro, včasih zelenkasto pobarval. Je tudi mastna in prav nič rodovitna.

Pod to plastjo naletimo ponavadi na kamen, na skalo.

Vendar pa si, dragi Tone, ne smeš misliti, da si te plasti vedno tako redno sledijo, kakor na Tvoji loki in kakor smo jih tukaj navedli. Namesto rjave in modre ilovice nastopajo včasih najrazličnejše druge plasti; te se pogostoma menjavajo in vrstijo druga za drugo. Tudi njih debelina je zelo različna. Včasih samo nekoliko decimetrov, včasih cele metre. Ko so nekoč v Rimu zidali neko veliko palačo, so morali 80 m globoko kopati, preden so prišli na trda skalnata tla, kamor so postavili temelj.

Sedaj pa prereživa kraško dolinico, tako veliko kraško skledo, kakor jim Ti praviš, in sicer jo prereživa ravno čez pol, kakor hlebec kruha, pa pogledjva, kaj bova tu videla! Evo ti tu spodaj narisano podoba 9. Prva plast (ledina) je ravno taka, kakor na prejšnjem vzorcu, samo dosti tanjša, komaj par centimetrov debela. Trava je majhna in redka, mahovje slabo razvito ali ga pa sploh ni, zato je ledina slaba in dostikrat neskljenjena. Skoraj bi se ne dala rezati, kakor na tvoji loki.

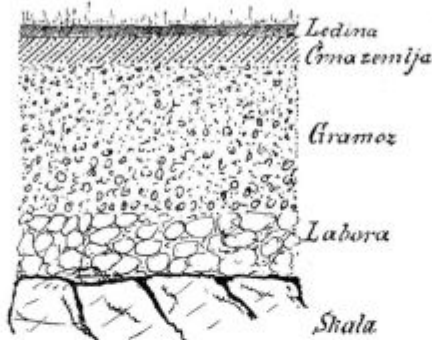
Podoba 8.

Druge plasti, črne zemlje, ponavadi ni; če pa je, je tudi zelo tenka.

Druga plast je prav rdeča, tako da bi jo človek slovensko krstil za „rdečko“. Italijani ji pravijo „terra rossa“, in tako je pisano tudi v vseh učenih knjigah drugih narodov. Tudi ta plast je zelo tenka, včasih komaj par decimetrov debela. Ta zemljina je ponavadi precej rahla.

Pod to plastjo pa imamo na Krasu belo, apnenčevo skalo. Te skale ležijo ponavadi v debelih plasteh, kakor sem ti zgoraj narisal, in te plasti ležijo le redkokdaj vodoravno, ampak so vedno bolj ali manj nagnjene. Ta kamen ima neko čudno lastnost, in to si dobro zapomni, ker ti bom pozneje še pisal o njej. Apnenec je v vodi raztopljiv.

Če boš pa hodil kdaj po našem Posavju ali pa po Krški dolini in prideš mimo kake jame, kjer kopljejo gramoz za posipanje cest, potem boš imel pred očmi podoba 10. Prva plast je taka ledina. Druga plast samo 10—20 cm debela črnorjava zemlja (polhumus). Tretja pesek in gramoz. Četrta strjen gramoz v velikih skalnatih kepah ali celo skalnatih plasteh. Tej plasti pa sledijo v globočini trdne skale. Vse naše Posavje je tako in tudi Krška dolina pod Gorjanci (na desnem bregu Krke). Tu sem ti navedel, dragi Tone, tri zglede

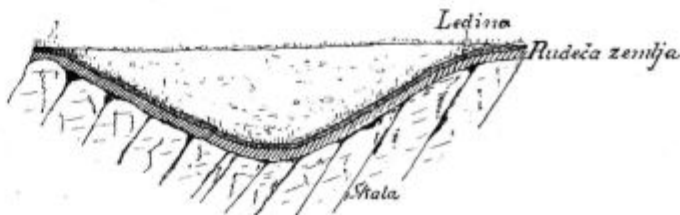
Podoba 10.

iz sestave naših tal. Bilo je to neobhodno potrebno, če hočeš razumeti, kako nastanejo loke. Toda o tem ti bom poročal prihodnjič — za danes te pozdravljam!

Soljenje in prekajanje mesa.

Na dvojne važnih vprašanj moramo tu odgovoriti: 1. V kakšnem medsebojnem razmerju in po koliko potrebujemo soli, sladkorja in solitra pri soljenju mesa? 2. Kaj je bolje: sol, oziroma zmes soli in sladkorja raztopiti, ali pa fino zdrobljeno sol rabiti suho? Zmes, ki se je vrlo dobro obnesla in je zlasti po Angleškem v navadi, je za metrski stot mesa: 6 kg soli, 80—100 g solitra in 1 kg sladkorja. Če solimo z raztopino, raztopimo to zmes v 36 l vode. Na 1 kg soli torej računamo 6 l vode. Računa se lahko tudi takole: Na vsak liter vode se vzame 166 g soli, 3 g solitra in 27 g sladkorja; dišav (česnja itd.) se vzame po okusu. Tega razsola se vzame za 3 kg mesa približno pičlo 1 liter, ali na vsak kg mesa pičlo $\frac{1}{3}$ l razsola.

Soliter ima lastnost, da po njem meso lepo zardi, poleg tega pa ni brez pomena za trpežnost mesa. Toda biti moramo previdni, kadar soli pridenemo soliter, da ga ne vzamemo preveč, kajti v zdravstvenem oziru nikakor ni tako nedolžen, kakor ljudje navadno mislijo.

Podoba 9.

Prevelika množina te soli (soliter prištevamo solem) lahko škodljivo vpliva na človeški organizem. Že večkrat so mi znanci tožili, da čutijo slabosti, če uživajo pleče, močno soljeno s solitrom.

Ravno iz tega vzroka ne ravnaajo prav oni, ki mesne dele, dotikajoče se kosti, ki se, kakor znano, najrajši pokvarijo, le preveč nadrgnejo s stolčenim solitrom, ki se ga potem meso preveč navzame.

Če se vzame preveč solitra, postane meso trdo in žilavo.

Odločno ugodno deluje sladkor; meso ne postane tako trdo in ostane

bolj sočno.

Ostane nam še odgovor na drugo vprašanje: Ali naj meso s soljo le natremo in potresemo, ali naj omejneno zmes v vodi raztopimo in to vlijemo na meso?

Če izvolimo prvi način, potem moramo biti kaj previdni. Večinoma se meso ne pokrije popolnoma z razsolom, ki se šele tvori. Ker razsol hitro odteka od mesa, ki leži na vrhu, in ker se meso, ki ni nasoljeno ali v razsolu, ne nasoli dosti in se lahko pokvari, zato je treba meso večkrat prav skrbno polivati z razsolom, ki se nabira na dnu posode. Če to polivanje zauemarimo, ali če ostanejo zračni mehurci med posameznimi mesnimi kosovi, potem iz tega lahko nastane škoda.

Kadar rabimo sol naravnost, t. j., če ne napravimo

razsola, tedaj sol močno izvleče redilne sokove iz mesa. Tekočina, ki nastane pri takem soljenju na dnu posode, je torej najmočnejša mesna juha, ki je pa preslana za rabo.

Če pa napravimo razsol, t. j., če stopimo sol v vodi, tedaj meso izgubi mnogo manj redilnih sokov, in vendar se dobro nasoli. Tudi se tu lahko ognemo nevarnosti, da bi zgornji kosovi mesa ne prišli v razsol, in sicer stem, da ga več prilijemo.

Splošno bi torej rajši priporočali soljenje z razsolom, kakor s suho soljo ali z zmesjo soli, solitra in sladkorja, ker se slanmurja napravi šele na stroške redilnosti mesa.

Toda naj meso natiramo in potresemo s suho soljo ali pa polivamo z razsolom, glavna stvar je, da meso povsodi pride v dotiko s soljo ali s solno raztopino; zato se priporoča, meso v vsakem slučaju, tudi tedaj, če ga pozneje polivamo z razsolom, nasoliti še gorko, zlasti na onih mestih, kjer se dotika kosti. Važno je tudi, da meso pustimo dosti dolgo časa v soli. Za manjše kosove zadošča 10—12 dni, za večje je treba 3—4 tedne.

Pri prekajanju mesa ravna naš gospodar zelo preprosto; dovolj nasoljene kosove mesa obesi bolj ali manj visoko v dimnik, kjer ostanejo toliko časa, da se dovolj presuše in prekade. Da pa dosežemo kolikor mogoče okusno in trpežno mesno blago, ne bo odveč, če pojasnimo nekatere stvari glede prekajanja mesa, tem bolj, ker slabo prekajeno meso utegne postati zdravju zelo opasno.

Glavni, bistveni pogoj za trpežnost mesa ni morda velika množina dima, ki se potrebuje pri prekajanju; najvažnejša stvar je enakomerno in pravilno izsuševanje mesa. Da je temu res tako, nam kaže ravnanje na jugu Zedinjenih držav in vse južne Amerike. Tam ne rabijo nikakega dima, ampak meso zrežejo v tenka remena in ga tako posuše. Tudi pri nas marsikje mesa ne prekajajo v dimu, ampak ga obesijo v prepih in zdaj pa zdaj natró z lesnim kisom. Ta ima namreč isti učinek kakor dim, to je, meso obvaruje škodljivega mrčesa in škodljivih glivic (plesnobe ter gnilobe), tako dolgo, da je meso dovolj presušeno in se ni več bati izprijenja.

Na prekajanje mesa vpliva škodljivo:

1. prevelika toplina dima,

2. vodeni sopari in mokrota, ki se nabira na mesnini.

Pri zelo gorkem suhem dimu se površina mesa prehitro izsuši, napravi se skorja in v nji razpoke; tudi del maščobe se raztopi v taki vročini. Vse to pa zelo škoduje trpežnosti, lepoti in okusu mesa. Še bolj škodljivi kakor prevroč dim so pa vodni sopari, nabirajoči se na mesnini. Če meso visi v kuhinjskem dimniku, zlasti take kuhinje, kjer se pere, tedaj pride do mesa mnogo soparov, ki otežujejo enakomerno sušenje.

Ponoči (ali tudi sicer, kadar se ne kuri) se meso močno ohladi. Kadar zopet zakurimo, nastane že iz drv, še bolj pa iz vrele vode in iz drugih tekočin, premnogo sopare, ki se na mrzlem mesu zgosti; isti pojav opazujemo pozimi na mrzlih oknih v sobi, ko pravimo, da se pote; meso postane mazljivo (šmirasto), in dokaj časa preteče, da se zopet osuši. Če je meso vsled dima porjavelo in začrnelo, raztopi se vsled mokre sopare del dimovih snovi in prodira v meso. Zato imajo po kmetih tolikokrat prekajeno meso, ki je več centimetrov

na debelo sajasto pobarvano in ima vonj po dimu; pri pravilnem prekajanju pa sme porjaveti le tenka plast mesa in slanine.

Dimove snovi se tudi tedaj v preobilni meri v meso vrinejo ter ga počrnijo, če je bil dim prevroč. Pri tem se namreč gornja plast toľšče raztopi, razkroji dimaste snovi in prodira z njimi vred v meso, zlasti v slanino. Pogosto je videti slanino nekaj centimetrov globoko porjavelo, ker je med prekajanjem visela preveč na gorkem in se je včasih potila.

Kako se pa mesnina najbolje prekadi?

Dobra sušilnica (dimnica) je za prekajanje kakor tudi za hranjenje prekajene mesnine toľike važnosti, da bi je pač ne smelo pogrešati nobeno gospodarstvo, kjer se suši meso.

Opisati hočem zato pripravo, ki se je prav dobro obnesla v nekem malem gospodarstvu, kjer le tuintam zakoljejo po enega prasiča. Dimniku so prizidali v podstrešju poseben prostor, 70 cm globok, 50 cm širok in 2 m visok, ki se je zapiral z železnimi vratci. Ta prostor je z dimnikom v zvezi po dveh odprtinah; ena drži iz dimnika v spodnji, druga v zgornji prostor te sušilnice; na spodnjem delu gornje odprtine je napravljena pločnata zatvornica, ki se z njo lahko spodnji del dimnikov od zgoraj zapre. Če potisnemo to zatvornico v dimnikovo votlino, tedaj dim ne more po svoji navadni poti na dan, ampak mora prej skoz doljno odprtino v sušilnico, in potem šele skoz gornjo odprtino zopet v gornji del dimnika in na prosto. Jasno je, da se da ta zatvornica napraviti tudi zunaj sušilnice, kar je dostikrat še bolj pripravno; gledati je le na to, da pride zaklopnica med doljno in gornjo odprtino, tako da mora dimnikov prepih na vsak način skoz dimnico. Kar se tiče velikosti teh dveh odprtin, opomnimo, da morata biti toľiko široki, kolikor je dimnik širok, in nekoliko višji kakor široki. Če odprtini napravimo premajhni, se po zatvornici zračni prepih preveč oslabi, kar se pa v majhni meri vedno godi vsled takih sušilnic.

Za obešanje mesa je poskrbljeno stem, da na dveh nasprotnih straneh natanko v isti višini, in sicer po 50 cm narazen, moli na znotraj vrsta opek (podaljšek meri nekaj centimetrov), meseni kosovi se obešajo na železne palice, ki slone na teh napuščenih opekah na vsaki strani sušilnice. Ker so v omenjeni hiši prej žgali samo premog, zato so postavili poleg sušilnice prav majhno peč ter jo s cevjo združili z njo. Kadar je bilo v sušilnici meso, so napravili s periščem trsek ali z nekoliko brinja v ti peči zjutraj dim, ki se je kadil v sušilnico. Podnevu pa premogovemu dimu niso pustili skoz sušilnico, ker se je pri nakladanju premoga preveč kadilo. Proti večeru so zatvornico potisnili v dimnik, tako da je šel prepih vso noč skoz sušilnico. Odkar pa kurijo namesto premoga z oglino (koks), vleče prepih noč in dan skoz sušilnico, le tuintam spuste tudi nekoliko lesnega dima iz male peči v sušilnico. V opisani sušilnici se je sušenje in prekajanje mesa vedno izvrstno posrečilo. Seveda si vsakdo tako sušilnico napravi toľiko veliko, kakršna ugaja njegovim razmeram; velikost opisane sušilnice je za meso od enega prasiča popolnoma primerna.

Semtertja imajo navado, da meso, vzeto iz slane vode (slanomurje), povaljajo v prav fini žaganici ali v otrobih. To ravnanje je brez dvojbe zelo umestno, kajti sedaj ne more nastati na mesu samem debela dimova skorja, in če bi se meso imelo sicer močno potiti, ostane

v tem slučaju večina vlage na otrobih ali na drobnem žaganju; gori omenjene dimove snovi se torej ne morejo v toliki meri vjedati v meso. Preden pride meso na mizo se prav lahko od njega odstranijo otrobi ali žaganje.

Prekajeno meso je najbolje hraniti na suhem kraju, zlasti s preprihom; posebno je pa treba gledati, da se v mesni shrambi mraz in vročina prehitro ne menjavata, ker se sicer voda na ohlajenem mesu zgosti, in posledica je manjša trpežnost blaga in vnanja oblika izgubi na lepoti. Tuintam je že kdo priporočal prekajeno meso polagati v lesni pepel, v otrobe in podobne stvari. Senčna stran pri tem je, da človek nima mesa nikdar pred očmi, in utegne se prigraditi, da se čez kaj časa tako vloženo meso bolj pokvari, kakor če bi na suhem kraju prosto viselo.

Če se je gnjati prijela plesen, storimo najbolje, če jih pomažemo s čistim (ne denaturiranim) vinskim cvetom (špiritom) ter zažgemo; cvet hitro zgori, plesnive glivice in njihov tros smo pa temeljito pokončali; gnjati ostanejo za dalj časa varne pred plesnobo.

Pri vsakem shranjevanju mesa je velikega pomena zdravstveno stanje živali, preden je bila zaklana. Že zdavnaj je dokazano, da so nekatere bolezni, ki vsled njih meso sicer ostane užitno, ki so pa vendarle vzrok, da se meso le malo časa drži nepokvarjeno. To velja tudi za meso živali, ki so jih pred klanjem daleč gonili ali celo pojali; vsled utrujenosti in razburjenosti živali postane njih meso manj trpežno. Ravno tako škodljivo je trdo vezanje živali; posebno pri prasičih uči skušnjava, da se gnjati veliko slabeje ohranijo, če so imeli pred klanjem noge trdo zvezane, zlasti še, če so jih tako zvezane daleč prevažali. S trdim vezanjem se moti redni krvni tok, zato zaostane več krvi po zaklanju, in ta pospešuje gnulobo.

V razsol naj se meso vloži takoj, ko je žival zaklana, če mogoče še gorko.

Sladkornata močna krmila

(melásna močna krmila), ki jih c. kr. kmetijska družba sedaj vpelje in jih bo odslej imela v zalogi.*)

Da je žival sita, mora dobiti dovolj krme, ki bodi sestavljena iz krmil, ki imajo v sebi vse potrebne hranilne snovi.

V dobri krmi bodi:

1. dovolj beljakovin, ki telo rejeno ohranjujejo ali celo povzročajo, da je večje in težje (rast in pitanje), ter proizvajajo nove živalske pridelke (mladiče, mleko, volno itd);

2. dovolj hranilnih snovi, ki v živalskem telesu proizvajajo silo v obliki toplote in delovne moči, in

3. dovolj hranilnih snovi, ki delajo krmo tečno, lahko prebavno in ki pospešujejo učinek prej imenovanih dveh skupin hranilnih snovi. Hranilne snovi, ki pospešujejo učinek krme, ne da bi redile ali proizvajale toploto, so „dražljive“ snovi.

*) Ker nam kar naprej dohajajo vprašanja, kaj so pravzaprav sladkornata močna krmila in kako učinkujejo, dasi smo v 22. št. lanskega »Kmetovalca« objavili o teh krmilih obširen spis, in ker bo »Gospodarska zveza« dogovorno s c. kr. kmetijsko družbo s pomočjo državne podpore dva vagona teh krmil razdelila potom županstev za polovično ceno v kraje, kjer je pomanjkanje krme, zato ta spis v pouk in kot odgovor na dohajajoča vprašanja še enkrat tukaj objavimo.

Sladkor je v živalskem telesu silno važna hranilna snov; on sicer večinoma ne redi, a je potreben za proizvajanje živiljskih sil (tvorjenja celic, gorkote in moči). V večini naših krmil dobiva žival v sebi vsaj posredno sladkor, kajti v njih so skrob (šterka) in druge podobne snovi, ki jih prebavilni soki morajo najprej v sladkor izpremeniti, preden se raztope in jih prebavila morejo vsrkati ter uvesti v kri.

Če je sladkor, presnovljen iz krme, že samnasebi važna hranilna snov, ima čist pokladan sladkor še svojo posebno moč; on dela krmo okusnejšo in zato tečnejšo, je obenem dražljiva hranilna snov in posebno krepi mišičevje (meso), ki z njim edinim žival dela. Posebno je pa sladkor važen za okrepitev srca, ki je tudi mišica in mora opravljati tako velikansko delo, kakršnega si nevesčak niti misliti ne more. Pri človeku n. pr. opravi srce vsak dan delo, ki je enako tistemu, ki se z njim polagoma dvigne 46.000 kg 1 meter visoko; kakšno delo torej šele opravi srce odraslega konja ali goveda.

Če spoznamo važnost sladkorja za vzdrževanje delovne sile živalskega telesa, potem je prav blizu vprašanje: Zakaj pa sladkorja ne pokladamo? Sladkor sicer posredno pokladamo s skrobom in s podobnimi snovmi, ki so v krmilih, a pokladanje čistega sladkorja bi bilo predrago in zato nerazumno in negospodarsko.

Pač imamo ceno krmilo, ki ima v sebi skoraj polovico čistega sladkorja, in to je „melása“, a dobava in pokladanje tega krmila sta spojena z velikimi težavami.

Kaj pa je „melása“? To je gost sok, ki se dobiva kot ostanek pri izdelovanju sladkorja iz sladkorne pese, ima v sebi $\frac{1}{5}$ vode in več kakor polovico čistega sladkorja, ki se pa zaradi tehniških ovir ne da izdelati v čist, trgovski sladkor.

Ne bomo popisovali težkoč, ki ovirajo pokladanje meláse; dovolj, pri nas kot krmilo ne hodi v poštev. Ker je pa to za živinorejo velika škoda, zato so veččaki iskali pota, da bi dragoceni sladkor meláse vendarle porabili za krmo.

To pot so našli, in dandanes v tvornicah meláso, pomešano z drugimi rečmi, zlasti z močnimi krmili, prirejajo kot melásna močna krmila, ki jih bomo mi podomače imenovali „sladkornata močna krmila“.

Sladkornata močna krmila so suhe mešanice meláse, n. pr. s šotnim drobnom, s suhimi pivovarnišskimi tropinami, s tropinami ploda neke palme, s tropinami kokosovega oreha, podzemeljskega oreha, drož i. t. d. Te mešanice se delajo v tvornicah na poseben način in s posebnimi stroji, in sicer tako, da je izdelek redilen, zdrav, tečen in se da hraniti dlje časa.

Sladkornata močna krmila imajo torej v sebi čist sladkor, ki se naravnost poklada in ki v živalskem telesu v raznih ozirih izborno učinkuje kot hranilna in kot dražljiva snov, imajo pa v sebi vsled primesi omenjenjenih krmil tudi veliko beljakovin, in ker so le beljakovine snovi, ki večinoma ustvarjajo telo, zato so ta krmila tudi močna.

Sladkornata močna krmila je glede redilnosti staviti nekako v sredo med otrobe in oljne tropine, a kot pridevek, oziroma kot nadomestek enega dela oljnih tropin, učinkujejo izredno močno, ker tvorijo silo in gorkoto, spravijo beljakovine do popolne veljave in se zato z manjšo množino beljakovin, ki so najdragocenejši

del krmil, dobro izhaja. Krmljenje s slakornatimi močnimi krmili je torej varčno in ceno in z gospodarskega stališča posebno priporočeno.

Sladkornata močna krmila s svojim sladkorjem krepe srce, dajejo živalim gorkoto in moč, pospešujejo kot dražljivo krmilo prebavljanje, obenem rede telo in pomagajo proizvajati živalske izdelke (meso, mladiče, mleko, volno).

Pokladanje sladkornatih močnih krmil pa tudi na zdravje imenitno vpliva; smejo se torej deloma za zdravlja smatrati, a njih dnevna množina, ki naj jo taka žival dobi, mora biti omejena, kajti, kakor so primerne množine zdrave in izborno učinkujoče, so prevelike množine naravnost škodljive. Sladkornata močna krmila imajo v sebi veliko rudninskih snovi, zlasti kalija, ki v majhnih množinah ni slab, v prevelikih množinah zaužit je pa škodljiv, povzroča drisko in pri brejih živalih izvrženje.

Nikjer kmetovalec ni lahko tako goljufan, kakor pri nakupu sladkornatih močnih krmil, zato mora biti pri nakupu previden in naj jih naroča le v poštenih, zanesljivih tvornicah, ki so pod neprestanim nadzorstvom. Naša družba jih kupuje od tvornice c. kr. kmetijske družbe na Dunaju in je dobila za njih kakovost vse jamstvo.

C. kr. kmetijska družba ima odslej v zalogi v vrečah po 50 kg.

I. sladkornato močno krmilo za vprežno goved in za pitanje (mešanica melase z jedri palmovega ploda), 100 kg z vrečami vred po 20 K;

II. sladkornato močno krmilo za molzne krave (mešanica melase z jedri palmovega ploda in s tropinami kokosovega oreha), 100 kg z vrečami vred po 20 K;

IV. sladkornato močno krmilo za konje (mešanica melase z jedri palmovega ploda in s pivovarniškiimi tropinami), 100 kg z vrečami vred po 19 K;

VI. sladkornato močno krmilo za prasiče (mešanica melase s pivovarniškiimi drožami), 100 kg z vrečami vred po 21 K.

Vsa ta krmila je treba suha pokladati in se kar preprosto pomešajo ali posujejo po običajni klaji. Vsako teh krmil se lahko poklada tudi drugim živalim, vendar naj se drožno sladkornato močno krmilo nikakor ne poklada konjem, ker jih lahko začne po njem klati.

Pri konjih se 1—2½ kg zobanja nadomesti z sladkornatimi močnimi krmili v enaki teži.

Vprežni govedi se dá na dan 2—4 kg in pitalni govedi 3—5 kg sladkornatih močnih krmil, in zato toliko manj drugih močnih krmil, kakor otrobov, oljnih tropin itd.

Molzna živina naj dobiva poleg drugih močnih krmil 2—3 kg sladkornatih močnih krmil. Zanja so posebno dobre one, ki so pomešane s tropinami kokosovega oreha.

Mlada goved naj dobiva razmerno manjše množine.

Prasiči naj dobivajo teh krmil z ozirom na velikost na dan ½—1½ kg.

Razumeti se pa mora predstoječe navodilo takole: Vse živali morajo dobiti vsak dan primerno množino beljakovin v obliki močnih krmil (ovsa, žita sploh, otrobov, krmilne moke, oljnih tropin

itd.), namesto vse te množine teh močnih krmil naj se jim pa del naštetih močnih krmil nadomesti s sladkornatimi močnimi krmili in naj se pri tem ne gre čez gori označene množine za glavo in dan. Živali, ki bodo kmalu storile, naj ne dobivajo sladkornatih močnih krmil.

S pokladanjem sladkornatih močnih krmil je treba polagoma pričeti, t. j. prvi dan se da malo in potem od dne do dne več do največje dovoljene množine.

Pokladanje se mora na enak način v nasprotnem zmislu prekiniti.

Poskusite torej tudi vi, slovenski kmetovalci, s temi krmili, ki so za nas sicer nekaj novega, ki so jih pa drugje že zdavnaj za izborne spoznali!

Naročila na gori navedena sladkornata močna krmila sprejema naša družba po označenih cenah in jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg. Cene veljajo z vrečo vred v Ljubljani v družbenem skladišču ali na kolodvoru.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne širke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 15. Moja krava ima lišaj, kakor pri nas pravimo, t. j. na več mestih na vratu si je z vse kože dlako odrgnila in gola mesta kože so pusta. Odkod to prihaja in s čim se prežene? (I. K. v I.)

Odgovor: Vaša krava ima morda res lišaj, ali pa je garjava. Lišaj je nalezljiv in povzročajo ga rastlinski zajedalci, dočim tudi nalezljivo garjavost povzročajo majhni živalski zajedalci, ki jih imenujemo pršice. Lišaj se prične z izpadanjem dlake, vsled česar nastajajo majhna gola mesta. Če se na robovih teh golih mest puli dlaka, se morejo z lehkoto odstraniti cele kesmatine, in korenine dlak so belkaste ter nekoliko odebelele. Gola koža je gladka, včasih brez občutka, ali pa gola koža žival močno srbi in se izceja sokrvača ter se delajo garje. Pri govedih so ta gola mesta velika od petkronskega tolarja do velikosti dlani ter so bolj ali manj okrogla, in če se dve taki mesti združita, imata navadno obliko osmice. Lišaj se zdravi s temeljitim spiranjem z mlačno milnico in z izpuljenjem vse bolne dlake na robih golih lis. Vsa bolna mesta se potem mažejo z jedovo tinkturo, ki jo dobite v lekarni. Garjavost pa povzročajo pršice, ki v koži žive (sarcoptes), pršice, ki na koži kri pijejo (dermatocoptes), ali pa pršice, ki se žive s kožnimi luskinami (dermatophagus). Prva vrsta pršic je pri govedih najrajša na glavi, na vratu in na ramenih, druga na obeh straneh vratu, na ramenih, na hrbtu in po rebrih, in tretja na obeh straneh repa in na repu samem. Tudi garjavost povzroča močno srbečico in se navadno na dotičnih mestih delajo garje. Bolna mesta se morajo dobro sprati z mlačno milnico, garje odstraniti in suha gola mesta se morajo potem mazati z 10 % lizolovo vodo ali pa z mažo iz enega dela kreozota na 25 delov olja ali špirta. Tudi bencin, ki se s petkratno množino vode razredči, je dobro sredstvo proti garjavosti. Naj pa ima Vaša krava lišaj ali garje, v vsakem

slučaju morate paziti, da druga goved bolezní ne naleze, in zlasti pazite na skrajno snago orodja, ki z njim živali snažite.

Vprašanje 16. Odkod prihaja, da se mi je pašnik zarasel z majhnim in svetlim mahom, kakršen se nahaja v gozdu. Svet je nagnjen, ni vlažen in leži tik gnojišča. Trava je popolnoma zatrta. Kako odstranim mah? Z brano menda ne bo šlo, ker je mah majhen in med seboj zvezan, kakor je navadno na travnikih travniški mah. (J. K. v F.)

Odgovor: Da je na Vašem pašniku pričel rasti mah, ki je zatrl vso travo, prihaja od posebne vrste sirove sprstenine, ki se je po vrhu naredila. Sprstenina se dela iz ostankov rastlin, in če vanjo ne more dovolj zraka, pa ne more trohneti, t. j. razkrojiti se v vodo in ogljikovo kislino, ampak v sprstenini se naselijo snovi, ki povzročajo kipenje in gnilobo, in namesto da bi se vsled razkrojitve delala voda in ogljikova kislina, se pa delajo druge talne kisline, ki ovirajo razkrajanje sprstenine. Posledica temu je, da prično rasti razni lišaji in mahovi, ki slednjič zatro vse žlahtne rastline, zlasti trave. Tako zemljišče se more v prvi vrsti zboljšati edinole s zadostnim prezračevanjem gornje plasti ruše. Prezračevanje se zvrši z obdelovanjem in pri travniku ali pašniku obstoji to obdelovanje v temeljitem branjanju. Branjanje nima toliko namena, da bi odstranilo mah, ampak predvsem da omogoči dostop zraka v zemljo; potem se prične pravilno razkrajanje sprstenine, rast lišajev in mahu sama poneha in trave se zopet ojačijo. Če se ne samo brana, ampak tudi gnoji, potem je uspeh še boljši in hitrejši. Zlasti se priporoča taka zemljišča dobro pognojiti z apnom in seveda se ne sme pozabiti tudi na gnojenje s fosforovo kislino, z dušikom in s kalijem.

Vprašanje 17. Dal sem popraviti dva štiri mesece stara junčka, a sedaj se obema rana gnojí. Kako se zdravi gnoječa rana rezanega junčka? (J. K. v P.)

Odgovor: Če rezač ne zna tako ravnati, da k rani in v rano ne pride nikaka gliva, potem se rana brez gnojenja sploh ne zaceli. Pri takem rezanju je „dobro“ gnojenje celo potrebno, ker dober gnoj razkužuje in pomaga celiti. Navzlic temu je pa vendar vsako gnojenje bolj ali manj nevarno, ker se lahko izpremeni v snetivo gnojenje, ki v najboljšem slučaju zadržuje celjenje, drugače pa ima hude posledice in celo smrt, če se z gnojem kri zastrupi. Posebno nevarno je notranje gnojenje, kajti glive, ki ga povzročajo, tvorijo strupe, ki so vedno nevarni, če jih kri vsrka. Na vsak način morate rane junčkov varovati pred vsako nesnago in vrhutega razkužujte gnoječo rano stem, da jo izmivate z lizolovo vodo, ki se naredi, če se vzame na pol litra vode 1 gram lizola. Če je pa rana tudi znotraj gnojna, potem jo je treba dobro očistiti vsega gnoja ter razkužiti, a tega dela ne morete sami zvršiti, ampak ga morate prepustiti večjemu živinozdravniku.

Vprašanje 18. Ali je pesa ravnotako dobra piča za prasiče, kakor korenje? To vprašam zatagadelj, ker se pese več pridelava kakor korenja in je njeno pridelovanje cenejše? Pri nas nekteri trdijo, da pesa ni dobro krmilo za prasiče, ker rada kri nažene. Ali je to res? (F. P. v P.)

Odgovor: Pesa in korenje kot krmilo za prasiče precej enako učinkujeta ter je obe krmili pokladati skupaj z zadostno množino močnih krmil, ker pesa in korenje nimata v sebi dovolj beljakovin in tudi premalo dobrih rudniških hranilnih snovi. Pokladanje pese ali korenja do gotove mere je zdravstveno vedno priporočeno, ker ima rahel dlistujoč učinek. Pojav resnične driske je pa vedno znamenje, da so se pokladale prevelike množine. Res ima pa korenje to prednost, da nekoliko ovira zaplodenje nekterih zajedalcev

v prebavilih. Z gospodarskega stališča je pa vsekako umestneje pridelovati in rabiti za krmo peso namesto korenja. Kaj mislijo pri Vas ljudje z besedami, da pokladanje pese pri prasičih kri nažene, ne vemo. Na vsak način je pokladanje prevelikih množin pese in ravnotako korenja nezdravo, zlasti če se ne skrbi za dodatek zadostne množine drugih primanjkujočih hranilnih snovi. Prasičem se sme pokladati z ozirom na njih velikost in starost na dan 2 do 10 kg pese ali korenja. Obe krmili se prasičem lahko pokladata zrezani in sirovi, vendar se s kuhanjem ali parjenjem doseže nekoliko večji učinek.

Vprašanje 19. Krava, ki je sicer videti popolnoma zdrava in rada jé, se močno slini, kadar vodo pije. Ali je slinjenje kaka bolezen, in če je, kako jo je zdraviti? (J. S. v P.)

Odgovor: Močno slinjenje samonasebi ni bolezen, ampak je le znamenje kake bolezní. Krava ima lahko kako bolezen v gobcu, in mrzla voda ji povzroča bolečine in se zato krava močno slini. Dognati je treba pravo bolezen, jo ozdraviti, in slinjenje preneha. Prav močno slinjenje pa povzroča tudi po gotovih glivah napadena detelja, grašica, grahova slama itd., a v tem slučaju se žival tudi tedaj močno slini, če ne pije vode. Zato hlo in plesnivo seno tudi povzroča hudo slinjenje, zlasti tedaj, če se z vodo zmocchi. Bržkone imate Vi tako pokvarjeno seno in se zato slinjenje ravno takrat močno pokaže, kadar kravo napajate.

Vprašanje 20. Ščim se najlaže prežene resje in mah s travnikov? Tu pri nas kmetje trdijo, da branjanje in gnojenje nič ne pomaga. (J. S. v P.)

Odgovor: Tudi resje prične rasti v tistih okoliščinah kakor mah in lišaj, kakor je povedano v odgovoru na 16. vprašanje v tej številki „Kmetovalca“. Vse te rastline so znamenje slabega obdelovanja, in dokler se sirova sprstenina, ki pokriva tla, ne izpremeni, toliko časa ne morejo rasti trave in žlahtna zelišča, ker jih zatro bujno rastoče resje, mah in lišaji. Kmetje pri Vas nikakor nimajo prav. Bodite prepričani, da morete resje in mah pregnati edinole z umnim obdelovanjem travnika, ki obstoji predvsem v zadostnem prezračevanju ledine, ki se more doseči le s korenitim vsakoletnim prebranjem. Prebranje vsako pomlad svoj travnik s težko travniško brano kolikor mogoče temeljito, da rušo po možnosti globoko razmesarite in tako daste prost dostop zraku v globočino. Zagotovimo Vas, da boste imeli v nekterih letih dober uspeh. V nezadostno prezračevani sprstenini posebno škodujejo gotove talne kisline, zato je te kolikor hitro mogoče zatreti, in sicer se najlaže umore z apnom, ki je na takih travnikih v zvezi s brananjem neobhodno potrebno gnojilo. Istočasno gnojenje s fosfornatimi, kalijevimi in dušičnatimi gnojili je seveda samoobsebi umevno. Kot fosfornato gnojilo je pa v tem slučaju edina umestna Tomasova žilindra, kajti superfosfat se obenem z apnom ne sme rabiti.

Vprašanje 21. Svoj vinograd nameravam letos pognojiti z mešanim vinogradniškim gnojilom. Ali je treba umetno gnojilo že sedaj raztrositi po snegu, da se poprej razkrojí, ali naj ga potrese tik pred okopavanjem, da ga kopači zakopljejo? Pripomnim, da pri nas vinograde okopavajo šele v prvi polovici meseca aprila. (Š. Š. v R.)

Odgovor: Mešano vinogradsko umetno gnojilo ima v sebi poleg kalija, ki bi se zaradi njega gnojilo lahko tudi pozimi trosilo, tudi v vodi razstopno fosforovo kislino v obliki superfosfata ter dušik deloma v obliki amonijevega sulfata in čilskega solitra. Tako gnojilo prezgodaj po vinogradu raztrositi bi ne kazalo, ker bi se velik del fosforove kisline deloma izgubil, izgubilo bi se pa tudi precej dušika

amonijevega sulfata in ves dušik čilskega solitra. Najbolje bi bilo vinograd jeseni ali pozimi pognojiti s Tomasovo žlindra in s kalijevo soljo ter šele spomladi z amonijevim sulfatom in morda tudi s čilskim solitrom. Na vsak način se pa mešano umetno gnojilo za vinograde ne sme prepozno raztrositi, zlasti ne pred okopavanjem, ki se pri Vas vrši v prvi polovici meseca aprila, kajti v tem času se že naredi nove nežne koreninice, ki edine morejo hranilne snovi vsrkavati, in če pridejo v dotiko z jedkimi nerazredčenimi snovmi iz umetnih gnojil, zlasti če je spomladi premalo dežja, pa te jedke snovi vse nežne koreninice posmode, in učinek gnojenja ni le slab, ampak je naravnost škodljiv. Zategadelj Vam priporočamo raztrošiti mešano umetno gnojilo za vinograde konec zime ali v pričetku pomladi, na vsak način pa ob času, ko trte še ne tvorijo novih korenin in se je nadejati dovolj dežja, ki hranilne snovi razstopi ter jih razredči in tako naredi neškodljive za korenine. Seveda po takem gnojenju prav bujno rase plevel, kar pa nič ne de, kajti plevel se tako podkoplje in da dober gnoj, ki se pologoma razkraja in koreninam prav nič ne škoduje.

Vprašanje 22. Imam mačko, ki ima višnjevkaste oči namesto zelenkastih ter je kaj čudna v svojem vedenju. Pri nas devljeje mačke z višnjevkastimi očmi v zvezo z različnimi vražami. Kaj je resnice na tem, kajti mačka se res prav čudno vede, pa ne vem, čemu je to pripisovati, ker seveda na vraže ne verujem. (L. K. v L.)

Odgovor: Večkrat se rodi kaka mačka, ki ima namesto zelenkastih višnjevkaste oči. Taka mačka se v resnici čudno vede, a to prihaja od tod, ker je taka mačka vselej tudi gluha. Posamezne lastnosti živali so lahko druga od druge odvisne, in to imenujemo „korelacijo“. Pri mački je korelacija, da so višnjevkaste oči vedno odvisne od nepravilnosti v organih v ušesih, ki služijo za sluh. Podobno je s korelacijo pri govedih med vnanjo obliko in med mlečnostjo. Krava volovske oblike ni nikdar dobra molznica.

Vprašanje 23. Ali je žlindra, ki se v kovačnici nabere, na kak način porabna za gnojenje travnikov in kako bi se dala zdrobiti? (N. A. v T.)

Odgovor: So železne rude, ki so porabne za izdelovanje kovaškega železa le tedaj, če se že pri topenju v plavžu očistijo primešane fosforove kisline. Take rude se morajo v plavžu topiti po načinu inženirja Tomasa, in žlindra, ki ostane od takih plavžev, se imenuje Tomasova žlindra. Žlindra iz ognja v kovačnici pa navadno nima prav nič fosforove kisline v sebi ali kvečjemu neznatne sledove in ni zato kot gnojilo prav nič vredna. Tudi Tomasova žlindra je kot gnojilo le tedaj porabna, če je prav fino zmleta. V to svrhu so potrebne posebne in drage naprave.

Vprašanje 24. Kako se odpravijo pekoče bolešine na že lani ozebljih prstih na rokah in nogah? Ali e kako sredstvo proti zastarelim in novim ozeblinam? (J. Š. v S.)

Odgovor: Ker nima vsakdo enako občutljive kože, zato nekateri ljudje laže dobe ozebljne kakor drugi. Kdor e ozeblinam podvržen mora noge in roke varovati pred udim mrzom in zlasti ne sme hoditi na mrz z mokro ožo. Ker se koža kaj rada napije vode in jo dolgo časa rži, zato mora človek, ki je ozeblinam podvržen, po umitanju toliko časa na gorkem ostati, da se koža popolnoma osuši. Kadar ni mogoče čakati, je treba umite roke dobro drgniti z otrobi. Če je koža vsled ozeblin razpokana in na odprte rane, potem se morajo predvsem te rane zaceliti. Tare kakor nove ozebljne se pa dobro in hitro preženo s ržinčenim mazilom, ki mu je primešanega nekoliko karbola. e mazilo tudi deloma ali popolnoma zatre mučno srbenje

kože ali bolešine. Svinčeno karbolovo mazilo dobite v vsaki lekarni, toda praviloma le na zdravnikov recept.

Vprašanje 25. Imam kravo in dve telici, ki z jezikom okrog sebe otepajo. Ali je tako otepanje z jezikom pri govedih znamenje kake boleznii ali je le razvada? Kako se ta neprilika odpravi? (J. M. v P.)

Odgovor: Nemška prislovica pravi: Brezdelnost je pričetek vseh grehot. Ta prislovica ima tudi v hlevu veljavo, kjer se živina od dolgega časa navadi raznih razvad. Otepanje z jezikom je taka razvada, ki jo žival posname od živali. Živina, ki dela ali redno hodi na pašo, navadno nima nikdar te razvade. Otepanje z jezikom samonasebi bi ne bilo nič kvarljivega, more pa imeti slabe posledice. Goved z veliko silo jezik iz gobca zažene in ga potem zakrivljenega nazaj potegne in pri tem spravi v gobec zrak, ki ga požre. Redno požiranje zraka je pa slabo, ker zrak dela prebavila ohlapna, in živalim potem krma slabo tekne. Če žival dolgi jezik z veliko silo na popisani način v gobec nazaj potegne, zakrivljeni jezik lahko sapnik zamaši, in žival, ki ne more jezika naglo spraviti v naravno lego, se duši in lahko vsled dušenja onemore in pade na tla. Taki živali je treba gobec hitro odpreti in jezik naravnati. Kjer ima eno govedo v hlevu to napako, je vedno nevarnost, da se poleg stoječe živali priuče tej razvadi. Edino sredstvo, v hlevu živalim otepanje z jezikom zabraniti, je, navezati jim spleten nagobčnik, ki boji toliko tesen, da onemogoči otepanje z jezikom.

Vprašanje 26. Letos je vobče silno malo ajde in je bo za seme zelo primanjkovalo. Zategadelj marsikdo zaradi velike dragine ajdovega semena ajde ne bo sejal, oziroma je marsikdo ne bo mogel sejati, če ne bo imel semena. Ali bi ne mogla c. kr. kmetijska družba priskrbeti za seme sive francoske ajde? (M. L. v S.)

Odgovor: Naša družba pozna položaj in ve, da bo letos za seme primanjkovalo ajde, in zato je že skrbela, da bo imela ob setvi za svoje ude ajdovo seme na razpolaganje. Siva ajda, ki jo napačno imenujejo japonsko ajdo, je pravzaprav doma na Francoskem, in od tamkaj je naša družba prejšnja leta dobivala izvirno seme prave francoske ajde. Lansko leto je pa bila na Francoskem ravnotako kakor pri nas slaba letina za ajdo, in vsi vzorci, ki smo jih s Francoskega dobivali, so bili tako slabi, da nikakor ni kazalo kupiti francoske sive ajde. V zadnjih dneh se nam je pa vendar posrečilo dobiti na Francoskem vagon izredno lepe in težke francoske izvirne sive ajde, ki ga je družba kupila navzlic visoki ceni. To francosko ajdovo seme bo tako drago, da ga bo mogla družba oddajati le po 39 do 40 K 100 kg. Za umne kmetovalce ta cena seveda ne sme biti previsoka, kajti izkušnje uče, da francoska ajda pri nas silno dobro obrodi in da večji pridelek bogato poplača nekoliko večji strošek za seme. Poleg te francoske ajde bo pa družba imela tudi več vagonov prav lepe, težke in debelozrnate ruske temnorjave semenske ajde, ki bo seveda znatno cenejša. Ruska temnorjava ajda se pri nas bržkone izpremeni v črnkasto. Ta ajda je na glasu dobre rodovitnosti in da posebno veliko moke. Iskali smo črne drobnozrnate ajde pri nas v Avstriji kakor tudi v Nemčiji, pa je nismo mogli nikjer dobiti, ker so imeli povsodi slabo letino in je že vsa semenska ajda pokupljena. Na vsak način bo pa ajde za seme primanjkovalo in zategadelj bo tisti najvarneje ravnal, ki si semensko ajdo pravočasno zagotovi. Iz tega vzroka kmetijska družba že sedaj sprejema naročila na semensko ajdo in bo mogla ustreči le tistim naročnikom, ki se pravočasno zglase.

Vprašanje 27. Kupil sem sod vina, ki je po krivdi odpošiljatelja ležal skoraj mesec dni na kolodvoru, in sicer

ob času najhujšega mraza, zato je vino deloma zmrznilo. Ko sem sod vina domov pripeljal, sem nezmrzlo pretočil v drugo posodo, led sem pa pustil v prvotni posodi. Ali je vino zato kaj pokvarjeno, ker je deloma zmrznilo, in ali je ostali led, ki se je pozneje seveda stalil, še za kako rabo? (J. F. v G.)

Odgovor: Poglavitna obstojna dela vina sta alkohol in voda. Alkohol pri navadnem mrazu ne zmrzne in istotako ne dovolj močna mešanica alkohola in vode. To, kar je v Vašem vinu zmrzlo, je le del vode, dočim ostali del vode in ves alkohol ni zmrznil. Če ste iz soda tisto pretočili, kar ni bilo zmrzlo, ste dobili celo močnejše in morda tudi boljše vino, saj s pomočjo zmrzovanja vina včasih nalašč delajo boljša vina. V ostalem ledu pa ni samo voda, ampak je v njem tudi barvilo vina, so nadalje vinske kisline in posebno veliko je v vinskem ledu onih snovi, ki dajejo vinu prijeten duh in okus. Če vinski led pustite, da se stali, morete staljeno vodo vsemu vinu nezaj priliti, in potem bo vino take sestave, kakor je bilo prej. Zmrznjenje torej vinu nič ne škoduje.

Kmetijske novice.

Gospod baron Oton Apfaltrern, graščak, deželni poslanec, ud glavnega odbora c. kr. kmetijske družbe kranjske itd., je bil odlikovan od Nj. Vel. presvetl. cesarja z redom železne krone III reda.

Perutninarska razstava bo vsled sklepa perutninarske zadruge 30. in 31. marca ter 1. aprila t. l. v Ljubljani. Doslej je priglašeni že nad 60 razstavljalcev, zato razstava obeta, da bo zelo zanimiva. Rok za doposlave vprašalnih pol je podaljšan do 5. februarja t. l. Kdor želi vprašalne pole ali kaka druga pojasnila, naj se obrne do tajnika perutninarske zadruge nadučitelja Iv. Zupana na Dolskem, pošta Dol pri Ljubljani. Izpolnjene vprašalne pole je nemudoma poslati temu tajniku.

Poročila o blagovnih cenah. Ta mesec je pričel izhajati uraden tednik „Warenpreisberichte“, sestavljen v ministrstvih za trgovino in za kmetijstvo s sodelovanjem c. kr. statistične osrednje komisije. Ta list vsebuje: A. Cene veletrgovine za najvažnejše sirovine in konsumne izdelke na najpomembnejših trgih tozemstva in inozemstva. B. Borzne cene za žito in zmlatine na avstrijskih borzah za kmetijske pridelke. C. Množino na Dunaj dognane živine in njeno ceno. D. Dovažanje mesa na Dunaj in njegovo ceno. — Po potrebi se ti podatki še pomnože. — C. kr. kmetijsko ministrstvo smatra ta poročila za zelo važna, zato jih bo pošiljalo vsem onim poročevalcem o stanju setev in o letini, ki poročajo naravnost kmetijskemu ministrstvu, ter želi, da bi jih ti dajali tudi drugim brat, da se znanje o omenjenih razmerah kolikor mogoče razširi.

Družbene vesti.

*** Vsakega p. n. dosedanjega gosp. uda**, oziroma naročnika, prosimo, da naj nam ostane zvest tudi v tem letu, ter naj nam vsak pridobi vsaj po enega novega uda. To gotovo ni težko v očigled mali letnini 4 kron. Te prošnje pa ne stavimo zaradi dobičkarije, saj vsak ud dobro ve, da družba nima od udov nič. Z ozirom na ugled je pa važno, da je družba močna. Glede na vsebino lista pa obetamo, da

jo bomo, kakor doslej vsako leto, tudi v tem letuboljšali, bodisi glede kolikosti kakor glede kakovosti. Že lani smo list toliko povečali, da je prišlo na vsako številko po dve strani več beriva.

*** Častita načelništva podružnic in gg. družbene ude** prosimo, da naj nam kolikor mogoče kmalu pošljejo svojo udnino, drugače se zadržuje razpošiljanje „Kmetovalca“ za leto 1912.

*** Redni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske za l. 1911.** je določen za 19. februarja t. l. in ostane pri tem, če ne pride kaj važnega vmes, zaradi česar bi se moral občni zbor na kak drug dan preložiti. Na dnevnem redu tega občnega zbora bo poročilo glavnega odbora o delovanju kmetijske družbe v preteklem letu, poročilo o računskih zaključkih za l. 1910. in 1911., volitev odbornikov, ki po pravilih iztopijo, in sklepanje o spremembi družbenih pravil.

*** P. n. gg. načelnike podružnic in sploh družbene ude opozarjamo, da znaša udnina za vsakega uda, izvemši za gg. učitelje, 4 K na leto.** Kdor ne plača vse letuine, nikakor ne more biti družbeni ud. Če kaka podružnica sklene, da za svoje ude ne vzame drevja, ali če kak ud ne mara za pristoječe mu sadno drevje, je vseeno od vsakega uda na vsak način izterjati 4 K letnine ter je potem 2 K poslati glavnemu odboru v Ljubljano in 2 K ostaneta podružnici.

*** Plemenske prasiče**, in sicer predvsem mladiče, bo oddajala odslej, kakor vsako leto, c. kr. kmetijska družba za polovično kupno ceno. Opozarjamo na dotični razglas med uradnimi vestmi danasnje številke. Pripomnimo, da vsled pomanjkanja krme utegne letos spomladi primanjkovati mladih plemenskih prasičev, ker so prasičerejci to zimo obdržali le malo plemenskih svinj; zato bo bržkone mlade plemenske prasiče težko dobiti ter bodo dragi. Ker sta tozadevni državnin in deželni podpori omejeni, naj se vsakdo, ki hoče plemenske prasičke dobiti, takoj zglesi in naj sporoči, kdaj mu je najprilicnejše prasiče dobiti. Dobiti je na željo tudi starejše živali, ki so že ali bodo kmalu za pleme sposobne.

*** Oddaja družbenega drevja udom spomladi l. 1912,** se bo vršila po določilih, ki so razglašeni v današnji številki „Kmetovalca“ med uradnimi vestmi. Pri onem sadnem drevju, ki ga posamezne podružnice dobe za svoje ude, in pri tistem sadnem drevju, ki ponj pridejo posamezni udje, osebo v Ljubljano, ostane vse pri starem, dočim je družba prisiljena zaradi dragih delovnih sil in drage ovojne slame odslej zaračunati za vse druge pošiljatve sadnega drevja stroške za ovoj in za vozni list.

*** Sadno drevje za l. 1912.** Za štiri brezplačna sadna drevesa se vsako leto zglesi toliko podružnic in posameznih udov, da bo c. kr. kmetijski družbi prav težko ustreči vsem zahtevam iz svoje drevesnice, zato odločno izjavlja, da se bo oddajalo spomladi brezplačno drevje edino le tistim podružnicam, oziroma udom, ki so vsaj do 15. februarja naročili sadna drevesa in vsaj do istega časa plačali tudi svojo udnino. Nikakor se pa ne more nobenemu udu dati večje število drevja proti plačilu.

*** Glede poziva k udeležbi pri poskušnjah z umetnimi gnojili**, ki se bodo dajala v ta namen brezplačno, pojasnimo vsem tistim, ki so se priglasili, naslednje: Mi nismo radi prevzeli tega dela in smo tvornicam, ki hočejo delati poskuse z umetnimi gnojili na Kranjskem, ta način propagiranja umetnih gnojil odsvetovali, ker smo na

prej vedeli, da pride brezštevilno prigrasov, in največ od takih prosilcev, ki se ne mislijo prepričati o ugodnem učinku umetnih gnojil, ker ga že poznajo, ampak ker hočejo na ta način priti do umetnih gnojil zastoj. Nismo se varali. Došlo je več sto prigrasov, ki jih vseh nikakor ne bo mogoče upoštevati. Zato naj se nihče ne zanaša na brezplačna gnojila. Tisti, ki jih bodo dobili, in sicer le majhne množine, bodo pravočasno obveščeni, dočim večina ostalih, ne dobi nobenega obvestila, ker nimamo dovolj delovnih sil in tudi ne časa, da bi vsakemu posebej odgovarjali.

* **Za oddajo krmil po znižani ceni** vsled slabe lanske letine je vlada na Dunaju dovolila za Kranjsko 200.000 K. Krmila po znižani ceni bo oddajala „Gospodarska zveza“ potom županstev. Nujno prosimo, da se v tej zadevi nihče ne obrača na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, ampak naravnost na svoje županstvo, oziroma naravnost na „Gospodarsko zvezo“, ker mi ne utegnemo na vsa tozadevna pisma odgovarjati, ki nam kar naprej dohajajo.

* **P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo**, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedo bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel in se delajo silne težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enem istem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo**, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbe za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potem nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo. Družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Prazne vreče.** C. kr. kmetijska družba praznih vreč nič več ne kupuje. Ker jih je na zadnje pozive v izobilju prejela, jih sedaj ne more več rabiti.

* **Tomasova žlindra** se je žopet nekoliko pocenila, vendar ne tako, da bi to pri nadržani prodaji hodilo v poštev. Znižane cene za odjemalce celih vagonov so priobčene v tej številki.

* **Gnojenje travnikov.** Pri gnojenju travnikov in pašnikov hodita v poštev Tomasova žlindra in kalijeve sol. Seveda je treba gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili. Med njimi je najcenejša gnojilca, in le če te ni, potem naj se poleg gori omenjenih gnojil, ki jih je vsekako treba raztrositi jeseni ali zgodaj pozimi, pognoji travnik zgodaj spomladi z amonijevim sulfatom. Razen drugih velikih prednosti, ki jih ima Tomasova žlindra kot gnojilo za travnike, je pri nas posebno važno dejstvo, da ima Tomasova žlindra tudi veliko

apna v sebi, ki je važna hranilna snov za rastline, kajti le z njim se prideluje dobra krma, ki dela živino rastno in močno. Ker se gnojenje že povsodi vrši, je družba v „Kmetovalcu“ opozorila, naj udje z naročili nikar ne odlašajo. To velja zlasti za naročnike celih vagonov, ki lahko pridejo v največjo zadrego, če gnojila ne naroče pravočasno; tvornica namreč ni poslala večje množine žlindre po parniku čez morje v Trst, odkoder bi se naročnikom lahko hitro ustreglo, ampak bo posamezne vagonne po železnici pošiljala. Navadno pa traja do 15 dni, po izkušnjah celo do tri tedne, preden pride taka pošiljatev do naročnika, kajti tvornica je v sedanjem času preobložena z delom, vrhutega železniških vozov silno primanjkuje, vsled česar večkrat ne more naročbe takoj izvršiti; železniška vožnja pa tudi traja najmanj 7 do 10 dni. Družba torej pričakuje hitrih naročil na gnojila, ki jih bo potem lahko še pravočasno zvršila, dočim naročeb, ki se družbi šele v zadnjem trenutku prijavijo in ki so takrat že zelo nujne, ne more brez odloga zvršiti. Vse posameznosti glede cen in popusta so niže doli razvidne.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— in 20 % K 7.25 za 100 kg.

Naročbe na cele vagonne se bodo zvrševale po naslednjih cenah:

16 %	17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
------	------	------	------	------	------

K 512.— K 544.— K 576.— K 608.— K 640.— K 672.—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25.— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic.

Kdor je ali bo dobil žlindro v celih vagonih, naj nam po prejemu voznih listov vrne, da bomo videli, če je pravilno voznino plačal. Železnica je že mnogokrat pomotoma preveč zaračunila.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7.— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonne se zvrše naravnost iz tvornic in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po K 12.60 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Amonijev sulfat po 36.— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimni itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov

z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih lanskih številkah, potem „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki lanskega „Kmetovalca“.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenkislega kalcija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Tropine podzemeljskega oreha.** Te tropine imajo zajamčeno 56 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 20 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmiljenje z močnimi krmili; dobivajo se v vrečah po 75 kg.

* **Sezamove tropine.** Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmlatih temnih sezamovih tropin, vsled česar jih odslej oddaja po K 18—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 75 kg. Živnorejce opozarjamo na spis „Krmiljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. — Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin. Svetle sezamove tropine, ki veljajo ravno toliko kakor temne, dobi družba šele pozneje. Pri odjemu pol ali celega vagona more dati družba znaten popust. Naročniki na večje množine naj vprašajo za ceno, ker dobi družba večkrat ugodne ponudbe iz največjih tvornic.

* **Sladkornata močna krmila** kot okrepčujočo primes k drugim krmilom ima odslej naša c. kr. kmetijska družba v zalogi ter jih oddaja le v celih vrečah po 50 kg, in sicer mešanice za konje po 19 K, za vole in za pitanje po 20 K, za molzne krave po 20 K in za prasiče po 21 K z vrečami vred iz družbenega skladišča ali postavljene na ljubljanski kolodvor. Cela vreča teh krmil, ki tehta 50 kg, stane polovico gori označenih cen. Opozarjamo na spis „Sladkornata močna krmila“ v 22. št. letošnjega „Kmetovalca“, ki pojasnjuje naravo, učinek in način pokladdanja sladkornatih močnih krmil.

* **Klajno apno**, 38—42%, oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štapami za živino.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 7 K 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Za živnorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V

zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Semenske zmesi detelj in trav** bo imela c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih bo s pomočjo državne podpore oddajala po znižani ceni. Semena bo družba na debelo kupila, odračunila bo vožnjo do Ljubljane ter bo pri nakupni ceni dala 20 do 25 % popusta. Opozarjamo na spis Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi, ki ga udom na zahtevanje pošljemo brezplačno. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Vabilo

gospodom udom c. kr. kmetijske družbe kranjske
na

OBČNI ZBOR,

ki bo

v pondeljek, dne 19. februarja 1912. l.

ob devetih dopoldne

v dvorani „Hotela Union“ (vhod skozi
Francišškansko ulico) v Ljubljani.

==

S P O R E D :

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v l. 1911.
3. Predložitev družbenih računov za l. 1910. in 1911. in poročanj računov za l. 1912. in 1913.
4. Volitev novih udov glavnega odbora na mesto po § 18. družbenih pravil izstopivših, ki jim je pošla poslovna doba, a morejo zopet biti voljeni. Ta nova volitev se ima vršiti vsled prošle poslovne dobe za družbenega predsednika g. Frančiška Povšeta, komercialnega svetnika, državnega in deželnega poslanca, graščaka itd. v Ljubljani; za podpredsednika g. Ivana Kneza, predsednika trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani; in za odbornike gg.: Leopolda barona Liechtenberga, namestnika deželnega glavarja, graščaka itd. v Jablah; Alojzija Paulina, c. kr. veterinarskega nadzornika v Ljubljani, ter Frančiška Pavlina, c. kr. višjega stavbnega svetnika v Ljubljani.
5. Predlogi glavnega odbora:
 - a) glede potrditve novoustanovljenih družbenih podružnic, in
 - b) glede izpremembe družbenih pravil na podlagi sklepa v družbenem občnem zboru dne 14. novembra 1910.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 31. januarja 1912.

Frančišek Povše,
predsednik.

Gustav Pirc,
ravnatelj.

V a b i l o na občni zbor

samostojnega konjerejskega odseka c. kr. kmetijske družbe bo v ponedeljek, dne 12. februarja 1912 ob pol enajstih dopoldne v posvetovalnici c. kr. kmetijske družbe v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Letno poročilo za l. 1911.
2. Poročilo o blagajniškem stanju.
3. Proračun za leto 1912.
4. Volitev štirih udov namesto po pravilih izstopivših.
5. Slučajnosti.

Ljubljana, 24. januarja 1912.

Samostojni konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Alojzij Paulin, tajnik. **Frančišek Povše**, načelnik.

R a z g l a s

o oddaji plemenskih prasičev.

C. kr. kmetijska družba kranjska oddaja s pomočjo državne podpore in s pomočjo deželne podpore dogovorno z deželnim odborom kranjskim zlahodne plemenske prasiče za polovično nakupno ceno, in sicer predvsem iz deželnih prasičerejskih zavodov v Gorjah, na Križu in na Vrhniki pod nastopnimi pogoji:

1. Prasički se oddajajo po 10 in tudi več tednov stari, in sicer kakršne starosti se dobe.

2. Cene prasičkom so za polovico nižje kakor jih plačuje družba.

3. Oddajajo se ali sami mrjaščeki, ali pa svinjica z mrjaščekom vred.

4. Kdor prasiče dobi, se mora pismeno zavezati:

- a) da jih obdrži za pleme, dokler bodo sposobni;
- b) da naznani kmetijski družbi, kadar jih neha imeti za pleme;
- c) da bo pripuščal mrjasca tudi svinjam drugih gospodarjev.

Došle prošnje bo odbor reševal povrsti, kakor bodo dohajale, in sicer vselej takrat, kadar dobi takih plemenskih prasičkov, ki pa seveda niso vedno v zadostnem številu na razpolaganje.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. aprila 1911.

V a b i l o

na redni občni zbor kmetijske podružnice v Hrenovicah, ki bo v nedeljo, dne 11. januarja t. l. ob treh popoldne.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov za l. 1911.
3. Slučajnosti in posamezni nasveti.

Hrenovice, dne 24. januarja 1912.

Ant. Milharčič, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Studenem dne 11. februarja t. l. popoldne ob treh v šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju podružnice.
2. Pregled računov iz l. 1911.
3. Določitev radi starega vrta.
4. Raznoterosti.
5. Pobiranje udnine.

V Studenem, dne 30. januarja 1912.

Alojzij Kobal, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Mošnjah dne 4. februarja 1912 zjutraj ob pol osmih pri načelniku.

S P O R E D :

1. Pregled računov za l. 1911.
2. Volitev načelnika in odbora.
3. Slučajni predlogi.

Ce bi ob določenem času ne bilo zadostno število udov navzočih, bo pol ure pozneje drug občni zbor ne glede na število udov.

Ivan Reš, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Ribnem pri Bledu dne 11. februarja 1912 ob pol osmih dopoldne v šolškem poslopju v Ribnem.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo.
2. Predložitev računa za l. 1911.
3. Volitev odposlanca k občnem zboru kmetijske družbe.
4. Raznoterosti.

Ob nezadostni udeležbi bo občni zbor zboroval pol ure po-
zneje ob vsaki udeležbi udov.

Kmetijska podružnica v Ribnem pri Bledu,
dne 18. januarja 1912.

Janko Vrezec, t. č. načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Slavini dne 4. februarja 1912 ob pol štirih popoldne v prostorih koške mlekarne.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnikovo in pregled računov za preteklo leto.
2. Volitev novega odbora.
3. Raznoterosti.

Kmetijska podružnica v Slavini,
dne 14. januarja 1912.

Andrej Vadnal, načelnik.